

Vertrekken vanuit relevante thema's met verschillende invalshoeken

Onderwijsvorm	Lager onderwijs
Bouwsteen	>> Bouwsteen 2 Bouw het taaltraject op een logische manier op en combineer verschillende deeltaalvaardigheden
Aanbeveling	2.3 Verwerk je taaldoelen in relevante thema's met verschillende invalshoeken

Achtergrond

Een team Amerikaanse onderzoekers ontwikkelde een programma om het leesbegrip van leerlingen van het vierde leerjaar tot en met het tweede jaar secundair te versterken. Leerkrachten werkten impliciet aan leesbegrip door twee vaardigheden specifiek te ondersteunen die cruciaal zijn voor leesbegrip: het begrijpen en hanteren van schooltaal (woorden) en het herkennen van en zich verplaatsen in verschillende standpunten. Het programma liep over twee schooljaren en bleek ook voor leerlingen met een lage SES bijzonder effectief.

Beschrijving

In een taaltraject voor leerlingen met nood aan taalsteun verwerk je de taaldoelen best in relevante thema's die je vanuit **verschillende invalshoeken** benadert. Deze verschillende perspectieven brengen immers meer kennis, school- en vaktaal mee en bieden extra kansen om de taaldoelen in andere contexten te verdiepen en/of herhalen.

Op basis van een effectief programma uit het buitenland illustreren we hoe je een betekenisvol thema vanuit verschillende invalshoeken kan benaderen. Uiteraard is dit slechts één voorbeeld en zijn er meerdere uitwerkingen mogelijk.

Algemene werkwijze

STAP 1: Bepaal aan welke taaldoelen je met dit thema wil werken. Denk eraan om **mondelinge en schriftelijke doelen** te integreren in je lessenreeks;

STAP 2: Formuleer op basis van je thema een dilemma, prikkelende vraag, of stelling die je leerlingen stimuleert om na te denken, een mening te vormen, of in debat te gaan. Bijvoorbeeld: *Mag een school de leerlingen verplichten om een uniform te dragen?*

STAP 3: Maak de transfer naar andere lessen en leergebieden. Bouw een lessenreeks van een tiental lesblokken (45 minuten per les) op vanuit deze centrale vraag of stelling waarin je de taaldoelen binnen het gekozen thema telkens vanuit een andere invalshoek (of leergebied) benadert.

Voorbeeldactiviteiten vanuit verschillende invalshoeken/leergebieden

Taal

- Vertrek vanuit de prikkelende vraag of stelling en laat je leerlingen per twee kort en laagdrempelig gedachten uitwisselen over deze vraag;
- Lees samen met de leerlingen een tekst waarin standpunten voor en tegen de probleemstelling verwerkt zijn en waarin een vijftal school- en/of vaktaalwoorden gebruikt wordt (bijvoorbeeld *aanpassen, verplichten, stijl, geschikt, reglement*). Indien mogelijk kan je ook met audiovisueel materiaal, zoals een item uit het jeugdjournaal, werken;
- Stel tussen de verschillende passages van de tekst enkele **vragen** die tekstbegrip, discussie en het vormen van een eigen mening stimuleren. Verwerk indien mogelijk de doelwoorden in de vragen:
 - Bij vragen die peilen naar leesbegrip kunnen de leerlingen het antwoord, direct of indirect, in de tekst vinden. Bijvoorbeeld:

- » *Waarom willen sommige scholen een uniform **verplichten**?*;
- » *Waarom vinden niet alle leerlingen dat een goed idee?*
- Bij vragen die discussie en het vormen van een eigen mening stimuleren maak je een brug tussen de tekst en de leefwereld van de leerlingen:
 - » *Vind jij slippers **geschikt** om naar school te gaan? Waarom (niet)?*;
 - » *Denk jij dat een verplicht uniform tot een fijne sfeer op school kan bijdragen? Waarom (niet)?*
- Breng de doelwoorden uit de tekst aan via expliciete instructie:
 - Introduceer de doelwoorden, bijvoorbeeld via een PowerPoint waarin je voor elk woord een dia maakt met het woord, één of meerdere afbeeldingen, de definitie en een voorbeeldzin met het woord die je uit de gelezen tekst haalt. Lees de woorden en zinnen voor en laat de leerlingen de woorden ook zelf herhalen;
 - Laat de leerlingen de doelwoorden actief inoefenen. Bouw de moeilijkheidsgraad stapsgewijs op:
 - » Begin bijvoorbeeld met het lezen van een voorbeeldzin waarin het doelwoord in een andere context gebruikt wordt, zoals *Omdat mijn belminuten meestal na een week al op zijn, heb ik mijn GSM-abonnement **aangepast***;
 - » Vervolgens beantwoorden de leerlingen, klassikaal of in duo's, een vraag waarin het doelwoord verwerkt is, zoals *Hoe kan jij je eetgewoontes **aanpassen** om gezonder te leven?*
- Geef de leerlingen na het groepsdebat de opdracht om een tekst te schrijven waarin ze hun standpunt toelichten en onderbouwen. Vraag hen bijvoorbeeld om een brief te schrijven naar de directeur.

Wiskunde

- Laat de leerlingen een wiskundig probleem oplossen dat samenhangt met het thema en dilemma van de week en waarin je relevante doelwoorden verwerkt. Bijvoorbeeld:

*Een school in de buurt twijfelde of ze het schoolreglement moest **aanpassen** en een uniform **verplichten**. Daarom liet de school de leerlingen van het zesde leerjaar stemmen. De school heeft twee klassen in het zesde leerjaar. De ene klas telt 20 leerlingen, de andere 22. Hieronder lees je de antwoorden van de leerlingen:*

- *Het is een goede idee om een uniform te dragen: 12 stemmen*
- *Een uniform is alleen **geschikt** voor speciale momenten, zoals een feest of rapportuitreiking: 15 stemmen*
- *Een school mag een uniform niet verplichten: 14 stemmen*

Mogelijke vragen: *Hoeveel leerlingen hebben gestemd? En hoeveel niet? Welk antwoord kreeg de meeste stemmen? Kan je dit in een breuk uitdrukken? Hoeveel procent van de stemmen kreeg dit antwoord? Zal de school het uniform invoeren, denk je? Waarom (niet)?*

Wetenschappen en techniek

- Laat de leerlingen een wetenschappelijk probleem oplossen dat samenhangt met het thema en dilemma van de week en waarin je relevante doelwoorden verwerkt;
- Enkele ideeën voor het thema *Mag de school de leerlingen verplichten om een uniform te dragen*:
 - De leerlingen ontwerpen op papier een uniform naar keuze. Ze mogen de kleur van het uniform zelf kiezen en gaan aan de slag met katoen en natuurlijke materialen om de stof te verven. Hierbij volgen ze een stappenplan.
 - De leerlingen onderzoeken verschillende stukken textiel, met aandacht voor de gebruikte grondstoffen en technieken. Ze leren hierbij over het verschil tussen natuurlijke en synthetische materialen, duurzame en niet-duurzame materialen en technieken (bijv. herkomst grondstoffen, gebruikte verf, enz.)

Mens en maatschappij

- Organiseer een klasdiscussie rond de beginvraag.

Aan de slag?

Wil je op basis van deze fiche meteen aan de slag voor je eigen klaspraktijk? Ga dan zeker eens kijken op <https://access.serp institute.org/wordgen-elementary/>. Daar kan je, na het aanmaken van een gratis account, het materiaal downloaden dat bij de Engelstalige versie van het programma hoort, zoals een beknopte beschrijving van het programma, de leerdoelen, lesmaterialen, tips om een groepsdiscussie te organiseren, enz.

Bekijk zeker ook

- Functioneel en creatief schrijven met Nederlandsetaalleerders
- Geïntegreerd werken aan lezen, schrijven en mondelinge taal
- Haal het maximum uit groepsdiscussies

Bron

Jones, S. M., LaRusso, M., Kim, J., Yeon Kim, H., Selman, R., Uccelli, P., Barnes, S. P., Donovan, S., & Snow, C. (2019). Experimental effects of word generation on vocabulary, academic language, perspective taking, and reading comprehension in high-poverty schools. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 12(3), 448–483. <https://doi.org/10.1080/19345747.2019.1615155>